

Kees & Connie
Steendijk

Sierd Deinum
Joke Ensing en
dochter Welmoed

Joost van
Strien

DE EKOLAND INNOVATIEPRIJS

Uit **13** aanmeldingen nomineerde de jury van de Ekoland Innovatieprijs er drie. Akkerbouwers Cees en Conny Steendijk uit Kamperland (Zeeland) en Joost van Strien uit Ens (Noordoostpolder) en melkveehouders Sierd Deinum, Joke Ensing en dochter Welmoed uit het Friese Sondel.

Bij alle drie gaat het om innovaties die circa **10** jaar geleden werden ingezet en die zich inmiddels in de praktijk hebben bewezen.

De jury, bestaande uit Jan Bokhorst, Jan Jonkman, Geertje Schlaman, Maria van Boxtel en Kees van Veluw beoordeelde de innovaties op originaliteit, effectiviteit, algemene maatschappelijke acceptatie, multifunctionaliteit en klimaatbewustheid.

Op de **1^e** dag van de BioVak op 23 januari om 15.00 uur presenteren de drie genomineerde bedrijven zich in een workshop. Om 20.00 uur maakt de jury de winnaar bekend. Om hun nominatie te rechtvaardigen volgt hier van de drie genomineerden een korte beschrijving.

**UITREIKING OP
WOENSDAGAVOND
23 JANUARI KOM OOK EN
FELICITEER DE WINNAARS!**

WORKSHOP

Presentatie genomineerden Ekoland Innovatieprijs

Woensdag 23 januari - Starttijd: 15.00 uur - Meerhal 5, grote zaal Door: de drie genomineerden voor de Ekoland innovatieprijs

Ieder kwartier geeft een genomineerde een kijkje in haar of zijn bedrijf. Maak kennis met de innovaties van de drie genomineerden voor de Ekoland Innovatieprijs 2013, die elk vijftien minuten de tijd krijgen om hun innovatieve, inspirerende bedrijven voor het voetlicht te brengen. De volgorde van de presentaties wordt bij aanvang van de beurs bekendgemaakt. Op woensdagavond zal de jury van de Ekoland Innovatieprijs 2013 de namen van de 1e, 2e en 3e prijs winnaars op feestelijke wijze onthullen en de prijs uitreiken. Kom ook en feliciteer de winnaars!

'Spelen met afrasterdraadjes en de natuur haar werk laten doen'

De Friese melkveehouders Sierd Deinum (50) en Joke Ensing (56) en dochter Welmoed (18) passen enthousiast het Pure Graze systeem toe. Zij laten de koeien met een uitgekiend strip-graas-systeem zelf het gras ophalen.

Daarbij laat Sierd flinke stroken gras en kruiden in bloei komen om zaad te laten vormen. Zo stimuleert hij een natuurlijke graslandvernieuwing. In samenwerking met oud-stagiair Sytse en Tiertsje Gerritsma is een tweede boerderij aangekocht, waar Sytse en Tiertsje nu melkvee houden in maatschap met Sierd en Joke. Zie www.graasvlees.nl. "Ons bedrijf was superintensief totdat de MKZ-crisis toesloeg. Daarna moest het anders," verteld Sierd. "We zijn gaan werken aan gezonde koeien en een gezonde bodem. In 2000 zijn we omgeschakeld naar biologisch. In 2004 zijn we met stripgrazen begonnen vooral omdat de kosten voor krachtvoer, kunstmest

en loonwerker stegen." De veestapel en bedrijfsvoering ondergingen grote veranderingen. Zo verschoof het afkalven naar het voorjaar, de stijgende voederbehoefte

van de lacterende koeien loopt daardoor parallel aan de groeiende kruidenrijke graslanden. "Elke melkveehouder weet dat niets beter gaat dan melken in de lente en de zomer. Je werkt dan helemaal mee met de natuurlijke ritmes van lactatie

en grasgroei." Het beweidingssysteem werd omgebouwd naar stripgrazen. Volgens Sierd is dat 'spelen met draadjes en koetjes'. Het resultaat: "We voeren geen graan, zijn geheel antibioticavrij, gebruiken geen krachtvoer."

De tweede locatie is het gevolg van de omschakeling naar Pure Graze. "We verdienen echt goed. Vijf tot acht cent kostprijsreductie is met Pure Graze mogelijk. We konden er een tweede bedrijf bij kopen waar een stagiair met zijn vriendin nu in maatschap met ons op boeren. Ik hou er van om jonge mensen te coachen." Joke: "Drie jaar geleden zijn we met Herefords begonnen. We noemen het graasvlees. We wilden contact met de burger, dus onder het motto 'Zet je tempel maar open' verkopen we nu voor € 50.000 per jaar vlees aan huis." De graslanden werden gedeeltelijk ingezaaid met een zelf samengesteld mengsel op basis van het saladebuffet van Ado Bloemendal. Er staan o.a. cichorei, duizendblad, smalle weegbree en kamille in. Opbrengsten van 10.000 kVem/ha zijn geen uitzondering. De hergroei gaat zeer snel als door stripgrazen de weide niet helemaal kort gegeten wordt. Een nieuwe methode van graslandvernieuwing is vorig jaar ingezet: vanaf de eerste snee blijven om de 20 meter stroken van 5 meter breed gras en kruiden staan. Dat gaat bloeien, ondertussen bescherming gevend aan weidevogels, en produceert zaad. Zo zorgt de natuur voor graslandvernieuwing. Een idee voor de toekomst is in een oude caravan legkippen met Pyrenese berghonden over de graslanden te roteren. Deze honden zijn van oudsher gefokt op het beschermen van vee tegen wolven en roofvogels. Laat de natuur maar werken daar in Sondel!

GENOMINEERD

MAATSCHAP DEINUM, ENSING EN GERRITSMA, MELKVEEHOUDERIJ

Joost van Strien's bedrijf van inmiddels 93 hectare is helemaal ingericht op het in stand houden en bevorderen van bodemvruchtbaarheid en bodemstructuur. Met een vruchtwisseling van 1 op 8, rijpaden en compostgebruik is er veel aandacht voor bodemvruchtbaarheid. Als innovatie teelt Joost luzerne of gras-klover om als maaimeststof op ander percelen toe te dienen.

Minder mest met onbereden bedden, compost en maaimeststoffen

JOOST VAN STRIEN, AKKERBOUW

Een deel van de benodigde dierlijke mest kan zo worden vervangen.

Joost geeft zijn ervaringen en on-

dernemerschap graag door aan studenten die zelf mogen ondernemen op zijn bedrijf. Joost wist het organische stofgehalte op te krikken van 2,2 naar 2,8 % in 15 jaar. Dit krijgt hij voor elkaar met een extensief bouwplan met de helft maaigewassen en granen en een kwart groenten plus een kwart rooigewassen en het gebruik van compost uit natuurgebieden.

GENOMINEERD

“Zowel de aankoop van een stuk BD-grond als mijn lidmaatschap van de mestwerkgroep van Skal, zetten me aan het denken,” vertelt Joost. “In de BD-landbouw wil je geen gangbare mest gebruiken. En ook in de mestwerkgroep zochten we naar alternatieven voor gangbare mest. Kan je een deel van de klover of luzerne die je voor een veehouder teelt ook op je eigen bedrijf houden? Ik besloot het met hulp van het Louis Bolk Instituut zelf maar eens te proberen.”

Naast het maaien, hakselen en bovengronds verspreiden met een meststrooier en onderwerken van bijvoorbeeld luzerne experimenteert Joost van Strien verder. “We voeren nu met collega's een experiment uit om de maaimeststoffen in de herfst in te kuilen. Dan kan je ze bewaren en later, in het vroege voorjaar, verspreiden.” Joost testte de werkzaamheid door aardappelen te telen in blokken: 1/3 van het perceel is bemest met de kuil van maaimeststoffen, 1/3 deel met verse gras-klover en 1/3 met drijfmest. Een eerder experiment met spinazie liet zien dat de stikstof uit de maaimeststoffen niet altijd tijdig vrijkwam voor een goede groei, maar in deze proef met aardappelen bleken de maaimeststoffen een prima alternatief voor drijfmest. “Dit jaar kon het economisch nog niet uit, drijfmest is goedkoper. Maaimeststoffen hebben vocht nodig op het goede moment, met een droog voorjaar zoals afgelopen jaar werkt het minder goed.” De experimenten met de maaimeststoffen tonen volgens Joost ook de kracht van samenwerking. “Met drie bedrijven, van Peter van der Key plus Dignie van den Dries en met Anton van Vilsteren en mijzelf hebben we onze machineparken geïntegreerd. We werken alle drie met een onbereden-teeltbeddensysteem en we ontwikkelen een universele werktuigendrager voor dit systeem. Vorig jaar hebben we het systeem van compost-zaaien (van Anton van Vilsteren) aangepast aan ons rijpadensysteem. Zaaian van peen en uien onder compost geeft minder onkruiddruk en een hogere opbrengst.” De gerichtheid op bodemvruchtbaarheid en het bedrijf als geheel draagt Joost van Strien graag over aan jonge telers. “Ik heb een goede relatie met de Warmonderhof, en ik heb vaak stagiairs.” Leerlingen en pas-afgestudeerden werken niet alleen bij Joost, maar huren ook grond van hem om te telen voor eigen verantwoordelijkheid. “De Warmonderhof geeft je een heel goede basis in de biologische landbouw. Ondernemerschap moet je in de praktijk zelf leren.”

Meer opbrengst met minder zaad, door niet ploegen en zaadselectie

DE KORENSCHOOFF, AKKERBOUW EN VOLLEGRONDS-GROENTETEELT

verschillen proefondervindelijk getraceerd. Om te leren hoe ver de individuele plant kan gaan. Voor een optimale groeibodem is er minimale grondbewerking waarin bij voorkeur niet is geploegd. Zoals Kees met een twinkeling in zijn ogen vertelt: “Niet ploegen, niet woelen, geen brandstof, ik vind het helemaal geweldig!” De plant heeft meer potentie omdat hij alleen staat, hij ondervindt minder concurrentie en stoelt daarom uit, vertelt Kees. Trots laat hij een groeicurve zien van een graanplant. En een bos van 64 graanstengels uit één zaadje; dat is dus 64 in plaats van de reguliere

Zo wijkt het bedrijf af van het algemene zaaiadvies op basis van de theorie van Darwin en gebruikt het slechts 25% van de aanbevolen standaard hoeveelheid bij een vergelijkbaar of beter resultaat. Er wordt inclusief een nulmeting getest met proefveldjes, zo worden

circa 2 stengels! “Op advies van mijn oom zijn we de individuele plant gaan bestuderen en centraal gaan stellen. Hij teelde in Duitsland en later in Brazilië met meer opbrengst en minder zaad. Dat inti-

greerde ons.” In 2000 hebben Kees en Connie de boerderij overgenomen. Vanaf 2005 is het bedrijf biologisch. In de jaren na de omschakeling komen er meer gewassen in het bouwplan, in totaal circa twintig. Onder de trekkerssporen waren de uien altijd kleiner en daarom zijn ze over gegaan op het rijpadensysteem. “De grond ligt direct rondom de boerderij, ik hoef niet over de weg en daarom kan dat op 4,20 meter breed,” vertelt Kees. “Alle bewerkingen gaan op die afstand. Alleen bij de oogst van de ruggenteelt ging het mis.” Samen met anderen wordt nu een machine gebouwd waarbij ook ruggenteelt via het rijpadensysteem mogelijk is. De machine is verstelbaar van 3,0- 4,2 m en tevens voorzien van een draaiende cabine. “Onbereden grond is prachtig, vol lucht en wormen. Afgelopen jaar is bijvoorbeeld ‘niets’ aan de bonen gedaan en zie de beste bonen van Zeeland”, vertelt Kees enthousiast. “Vier jaar geleden verkocht ik de ploeg om resoluut te zeggen: niet meer ploegen. Voornamelijk om mijn handen te bedwingen! Mijn handen willen doen en nu dwing ik mezelf eerst te denken. Niet ploegen bij de uien is lastig, hiervoor vraag ik soms de buurman met zijn ploeg!”

Voor een optimale ontkieming selecteren Kees en Connie het zaaizaad en ‘schonen’ ze het zaad zelf. “Selectie op grootte en kiemkracht, we doen verschillende kiemprouven. Met 25% van de gebruikelijke zaaizaadhoeveelheid (40-50 kg/ha t.o.v. 200) haalden we twee jaar lang 9 ton bakwaardig biologisch tarwe/ha, dit jaar 6 tot 7 ton/ha. Vorig oogstjaar heb ik slechts 9 kg/ha gebruikt op een proefveldje en in verhouding 9 ton/ha opbrengst behaald. We zijn dus nog in ontwikkeling”, zegt Kees trots. “Het idee is dat je met veel minder zaad een hogere opbrengst kunt genereren omdat de plant optimaal gebruik maakt van licht en voedingsstoffen.”

www.dekorenschoof.com

GENOMINEERD

